

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

Розробник:

Андрій МЕЛЬНИКОВ, д-р соціол. наук, доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

Олег МАЗУРИК

Протокол № 12 від « 31 » 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОСОЦІОЛОГІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ РЕЛІГІЇ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологія»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2021/2022
Семестр 7
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю іспит

Викладачі: Андрій МЕЛЬНИКОВ

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. () « » 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. () « » 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «31» серпня 2021 року №1

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – сформувати знання про предмет, понятійний апарат, основні теоретичні напрямки соціологічного дослідження етнічних та релігійних процесів і явищ; розглянути проблеми сучасного стану етнічності та релігійності в Україні.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* засади історії, загальної теорії та методології соціології, специфіку галузевого соціологічного знання
2. *Вміти* створювати презентації на семінарах, в масовій аудиторії.
3. *Володіти елементарними навичками* групової роботи та публічної дискусії.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна «Етносоціологія та соціологія релігії» спрямована на ознайомлення студентів з етнічними та релігійними процесами і явищами у сучасному суспільстві; особлива увага приділяється аналізу проблем розвитку та взаємодії етносів, формування етнічної самосвідомості, міжкультурної компліментарності, а також проблем сучасного стану релігії та релігійності в Україні. Отримані знання у подальшому можуть бути використані як для теоретичних, так і прикладних досліджень реального стану мовної ситуації, толерантності, етнічної ідентичності та етнізації в сучасному українському суспільстві, критичного осмислення сучасних релігійних процесів в Україні, що забезпечуватиме поглиблення знань щодо етнічних та релігійних процесів сьогодення, їх здатності забезпечувати консолідацію суспільства.

4. Завдання (навчальні цілі):

- теоретична інтерпретація проблем етносу, релігії та результатів практичних досліджень етнічних та релігійних процесів у сучасному суспільстві;
- застосування існуючих соціологічних теорій етносу та релігії для пояснення етнокультурних процесів в українському суспільстві;
- теоретико-концептуальне пояснення «етнізації» та «релігійного ренесансу»;
- визначення тенденцій етнокультурних та релігійних змін у сучасному суспільстві.

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (зк1);
- здатність до аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами (зк6);
- вільне володіння базовим концептуальним апаратом сучасної соціології (фк1);
- здатність до самостійного пошуку та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення соціальної інформації з різних джерел (фк5).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	знати характеристику основних теоретичних парадигм, що розкривають зміст понять «етнічність» і «релігійність»	Лекції, семінарські заняття	Усна відповідь, аналітичне завдання, контрольна робота	10
1.2	знати основні форми етнічності і релігійності в сучасному суспільстві	Лекції, семінарські заняття, завдання з самостійної роботи	Усна відповідь, завдання з самостійної роботи	10
1.3	зміст концепції дослідження етнічності і релігійності в контексті сучасних суспільних трансформацій	Лекції, семінарські заняття, завдання з самостійної роботи	Усна відповідь, аналітичне завдання, контрольна робота	20
2.1	аналізувати зміни в функціонуванні етнічності та релігійності в українському суспільстві	Лекції, семінарські заняття, завдання з самостійної роботи	Усна відповідь, завдання з самостійної роботи, аналітичне завдання	20

2.2	виявляти та аналізувати тенденції розвитку етнічності та релігійності в Україні	Лекції, семінарські заняття	Усна відповідь, завдання з самостійної роботи, контрольна робота	10
3.1	демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами.	Семінарське заняття, завдання з самостійної роботи	Аналітичне завдання, завдання з самостійної роботи, контрольна робота	30

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1
Програмні результати навчання (назва)						
Володіти базовим концептуальним апаратом класичної та сучасної соціологічної теорії (прн1)	+	+	+			
Застосовувати набуті знання на практиці (прн2)					+	+
Демонструвати знання щодо еволюції та сучасного стану соціологічного теоретизування (прн8)				+	+	+
Здійснювати пошук, обробку та презентацію соціальної інформації (прн14)		+			+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. усна відповідь: РН1.1, РН1.2, РН1.3, РН2.1, РН2.3 – максимум 30 балів/ мінімум 18 балів.
 2. аналітичне завдання: РН1.1, РН1.3, РН2.1, РН3.1 – максимум 10 балів/ мінімум 6 балів.
 3. завдання з самостійної роботи: РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН3.1 - максимум 10 балів/ мінімум 6 балів.
 4. контрольна робота: РН1.3, РН3.1 – максимум 10 балів/ мінімум 6 балів (2 контрольні роботи по 5 максимальних або 3 мінімальних балів за кожну).
- підсумкове оцінювання: іспит (РН 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 3.1) – максимум 40 балів, мінімум 24 бали.
- умови допуску до підсумкового іспиту: Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 36 балів* для одержання допуску до іспиту мають обов'язково подати письмові роботи – відпрацювання пропущених занять з кожної невідпрацьованої теми дисципліни та презентувати підсумковий проєкт.

7.2 Організація оцінювання:

1. Усні відповіді на семінарах оцінюються по факту проведення заняття, бали накопичуються протягом семестру (теми 1-9).
2. Контрольна робота № 1 виконується після вивчення тем 1-4.
3. Контрольна робота № 2 виконується після вивчення тем 5-9.
4. Аналітичне завдання виконується протягом семестру (теми 1-9).

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1. Теоретико-методологічні засади етносоціологічної науки				
1.	Галузева специфіка етносоціології	2	4	10
2.	Концептуальні інтерпретації етнічних і національних спільнот	4	4	10
3.	Поліетнічний соціум і проблема міжетнічних відносин	2	4	10
4.	Етнонаціональні процеси в сучасному українському суспільстві	4	4	10
2. Особливості соціологічного аналізу релігійних феноменів				
5.	Соціологія релігії як наукова дисципліна	2	4	4
6.	Проблемне поле соціології релігії	4	4	4
7.	Соціальні доктрини світових релігій	2	4	4
8.	Новітні релігійні рухи і перспективи розвитку релігійних інститутів	4	4	4
9.	Релігія в українському соціумі	2	2	4
ВСЬОГО		26	34	60

Загальний обсяг 120 год. в тому числі:

Лекції – 26 год.

Семінарські заняття – 34 год.

Самостійна робота - 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Аза, Л. 2007. Етносоціологія: сучасний контекст. *Соціологічна теорія: традиція та сучасність*. К.: ІС НАНУ. С. 203-227.
2. Аза, Л. 2012. Конститування етнічності у смисловому контексті. *Смислова морфологія соціуму*. К.: ІС НАНУ. С. 151-173.
3. Арбеніна, В. 2007. *Етносоціологія. Підручник*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
4. Докаш, В. 2010. *Соціологія релігії: навч. посібник*. Чернівці: ЧНУ. С. 10-136.
5. Казанова, Х. 2019. *Релігія в сучасному світі: плюралізм, секуляризація, глобалізація*. Львів: УКУ. С. 11-83.
6. Парашевін, М. 2017. *Релігія в Україні: траєкторія інституційних змін*. Київ: ІС НАНУ. С. 4-135.
7. Пірен, М. 2008. *Соціологія релігії: Підручник*. К.: Персонал. С. 3-225.

Додаткові:

1. Аза, Л. 2010. Етнічні субкультури: механізми відтворення. *Субкультурна варіативність українського соціуму*. К.: ІС НАНУ. С. 127-145.
2. Аза, Л. 2014. Медійна репрезентація етнічності. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*, 1, 6-14.
3. Аза, Л. 2017. Парадигмальність інтерпретації феномену етнічності. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*, 1, 26-32.
4. Іванкова-Стешок, О. 2011. Соціологія релігії у пошуках теоретико-методологічних орієнтирів: український контекст. *Українське релігієзнавство*, 4, 5-13.
5. Парашевін, М. 2004. *Інтегративна роль релігії: історико-соціологічний нарис*. К.: ІС НАНУ. 152 с.
6. Парашевін, М. 2009. *Релігія та релігійність в Україні*. К.: ІС НАНУ. 68 с.

7. Malešević, S. 2004. *The Sociology of Ethnicity*. London: Sage. Pp. 160-185.
8. Melnikov, A., Ignatieva, I., and K. Nastoyasha. 2021. Mapping the national identity: case of Ukraine. *Space and Culture. Forthcoming*.
9. Tiryakian, E. 1995. Nationalism and Modernity: A Methodological Appraisal. *Perspectives on Nationalism and War*. Amsterdam: Gordon and Breach. Pp. 205–235.
10. Tiryakian, E. 2004. New Comparative Perspectives on Ethnicity and Ethnic Conflicts. *International Journal of Comparative Sociology*, 45, 147–159.
11. Tiryakian, E. 2006. For the Nation... but Which One? *Worlds in Sociology*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press. Pp. 431–442.
12. Tiryakian, E. 2007. When is the Nation no Longer? *Nationalism in a Global*. N.Y.: Routledge. Pp. 55-74.

10. Додаткові ресурси:

1. «Релігія в Україні» <http://www.religion.in.ua/>
2. Релігія та соціум. Міжнародний часопис <http://www.sociology.chnu.edu.ua/?page=ua/03publications/08ukr>
3. Соціологічна асоціація України <http://www.sau.kiev.ua/>
4. American Sociological Association <http://www.asanet.org/>
5. Association for the Sociology of Religion <http://www.sociologyofreligion.com/>
6. European Sociological Association <http://www.europeansociology.org/>
7. International Sociological Association <http://www.isa-sociology.org/>
8. MAPA. Digital Atlas of Ukraine <https://gis.hur.harvard.edu/>